

Ämnesprov, läsår 2013/2014

Samhällskunskap

Delprov B

Årskurs

9

Elevers namn och klass/grupp

Prov som återanvänds omfattas av sekretess enligt
17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen.
Detta prov återanvänds t.o.m. 2020-06-30.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på
Allgot.se – eller välj bland alla *tiotusentals*
färdiga dokument som andra lärare skapat.

Information till dig som ska göra provet

Hej!

Du ska nu göra nationellt prov i samhällskunskap. Vi som har gjort provet vill gärna informera dig om några saker som gör att du blir bättre förberedd.

Det finns olika typer av uppgifter i provet. Beroende på vilken del av kunskapskraven uppgiften prövar så ber vi dig göra olika saker. I en del uppgifter ska du svara genom att sätta ut kryss, tänk då på att inte sätta ut fler kryss än vad vi efterfrågar, då räknas hela uppgiften som ogiltig. Det gäller även om du ska sätta ut bokstäver eller ord – skriv bara det som efterfrågas i uppgiften.

När vi ber dig att beskriva något så ska du beskriva hur något i samhället fungerar och hur olika saker hänger ihop och påverkar varandra. Det är bra om du ger **flera** exempel på hur olika saker hänger ihop och **förklarar** dem i ditt svar.

När vi ber dig att resonera i uppgifterna så är det bra om du ger **flera** exempel som förtydligar vad du menar. I ett resonemang så är det också bra om du försöker att visa att det kan finnas **olika** perspektiv att belysa frågan ifrån. Exempelvis kan du visa att en sak kan påverka en person på ett sätt och hela samhället på ett annat.

För att du ska få stora möjligheter att visa dina kunskaper finns det flera olika uppgifter som prövar ungefär samma sak. Det är för din skull som vi ställer liknande frågor men du kanske tycker att vi upprepar oss. Trots det är det mycket viktigt att du svarar så gott du kan på alla frågorna!

Vid varje uppgift finns det små rutor. De visar vilken nivå uppgiften går till. På de uppgifter som har tre vita rutor har du möjlighet att visa belägg för nivå E, C och A. Detta betyder att du kan få belägg för nivå E på en uppgift som går till nivå A. Där finns det ofta många rader att skriva på. Du måste inte använda alla rader. En del elever behöver inte så många medan andra behöver fler. Då kan man använda lösblad. Glöm inte att skriva namn och klass/grupp om du använder lösblad.

Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E och C

Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E, C och A

Tankebubblan hjälper dig under provet. Där finns tips om hur du kan göra och vad som är bra att tänka på när du arbetar med uppgifterna.

Uppgifterna är blandade och det är inte så att de svåraste kommer sist.

Tänk på att vid de uppgifter där du ska skriva en bokstav, siffra eller ett kryss bara skriva ett tecken vid varje ruta/rad.

--	--	--

Här finns ett antal påståenden om Google och Wikipedia. Sätt kryss för de **fyra** påståenden som är rätt. Om du sätter ut fler än fyra kryss räknas svaret som ogiltigt.

- ☐ Ju längre upp en länk kommer när du söker i Google, desto mer trovärdig är den.
- ☐ Wikipedia, som alla uppslagsverk, skrivs av ämnesexperter.
- ☐ Google svarar som du söker. Ju duktigare du är på sökning desto bättre svar ger Google.
- ☐ Wikipedia är ett uppslagsverk som är mer trovärdigt än Nationalencyklopedin.
- ☐ Google tar hänsyn till hur seriös en webbsida är när söklistan visas.
- ☐ En av Wikipedias fördelar är att det är lätt att hitta de källor som artikeln bygger på.
- ☐ Google är en ideell organisation, alltså inte ett vinstdrivande företag.
- ☐ Ett vanligt uppslagsverk som exempelvis Nationalencyklopedin skrivs av experter, utsedda av en redaktion. På Wikipedia kan nästan vem som helst skriva artiklar.
- ☐ Wikipedias artiklar uppdateras och kontrolleras ofta av användarna.

Obs! Även B3 handlar om bloggar som källor.

Försök att:

- ange flera olika argument
- förtydliga med exempel

B3 Att använda en blogg som källa

--	--	--

Ellis håller inte med sin lärare. Han tycker att bloggar kan användas som informationskälla.

Resonera om på vilka sätt en blogg kan vara en trovärdig och relevant källa!

Försök att:

- ange flera olika argument
- förtydliga med exempel

Barn 12 - 16 år	Ja	Nej
Har du blivit utsatt för kränkningar på nätet eller via mobilen?	45 %	55 %

Barn 12 - 16 år	
Hur stor del av eleverna har någon gång under det senaste året blivit utsatta för kränkningar av annan elev på skolan?	19 %

Försök att:

- ange olika anledningar
- förtydliga med exempel

Vilka av dessa påståenden om EU stämmer?

Sätt ett kryss i rutan vid de påståenden som stämmer. Det finns **tre** korrekta alternativ.
Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

☐

Om du ska sälja en vara inom EU måste du betala tull.

☐

Det kan fattas beslut inom EU som Sverige måste följa utan att den svenska riksdagen först godkänner förslaget.

☐

Sverige är numera det enda land som har kvar en egen valuta inom EU.

☐

Vart femte år har alla röstberättigade inom EU möjlighet att välja representanter till Europaparlamentet.

☐

EU-samarbetet innebär att det är lättare att handla mellan medlemsländerna.

☐

EU-samarbetet berör enbart frågor som handlar om handel.

☐

EU beslutar över hur mycket pengar Sverige ska lägga på sitt försvar.

Även om läget blivit bättre för många länder i Afrika, ligger världsdelen efter övriga länder i världen både avseende förväntad livslängd och inkomst. Detta gäller speciellt länder som ligger söder om Sahara.

Vilka av påståendena är de troligaste orsakerna till att utvecklingen bland länderna i Afrika, med några undantag, inte har varit lika positiv? Det finns **tre** alternativ som stämmer.

Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

☐

Afrika har nästan inga egna naturtillgångar.

☐

Det finns historiska orsaker som till exempel kolonialismen.

☐

Afrika har dåliga förutsättningar för odling.

☐

Afrika är tätt befolkat så att utveckling blir svårt.

☐

Handelshinder i USA och Europa skyddar amerikanskt och europeiskt jordbruk från import.

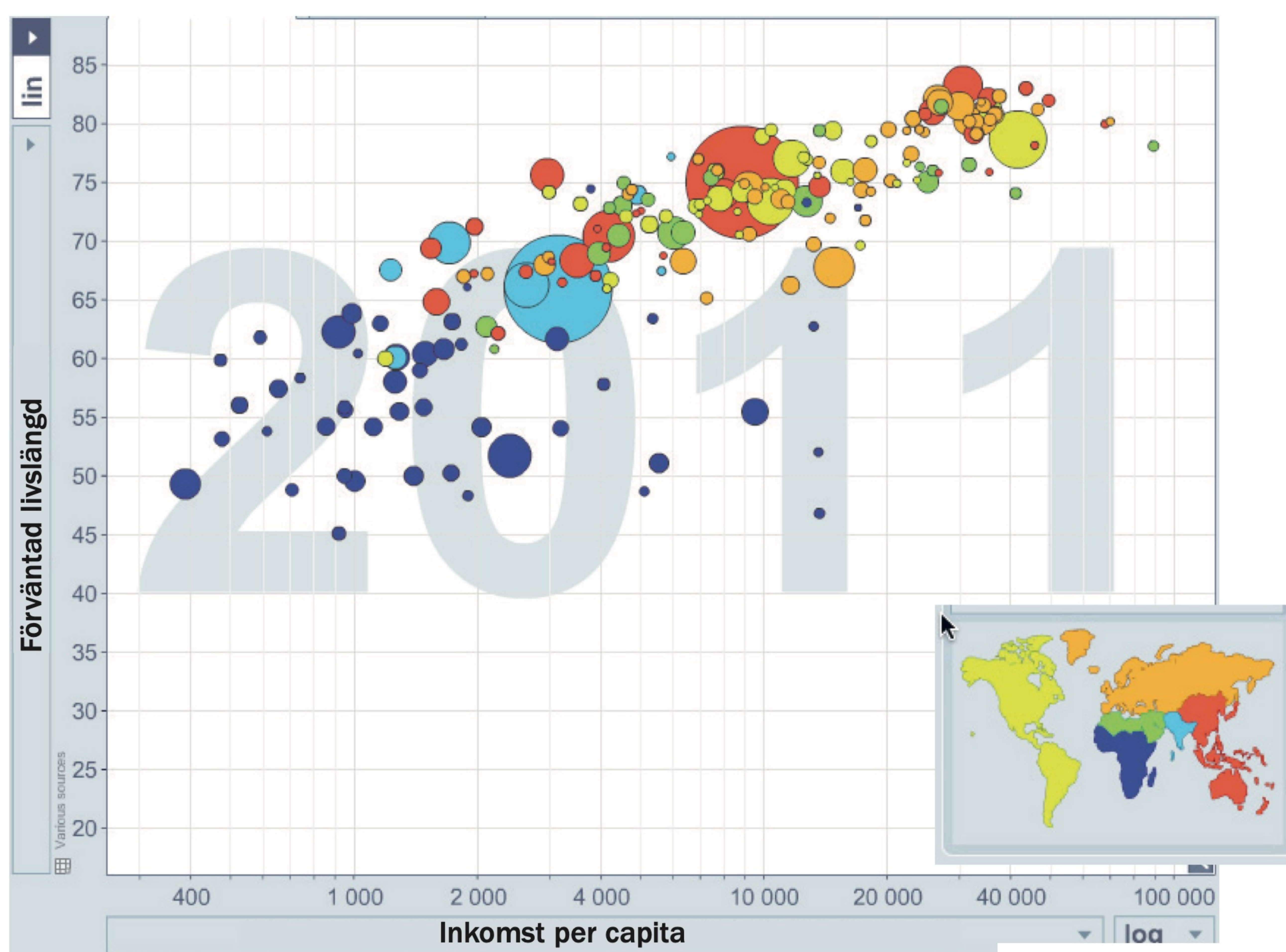
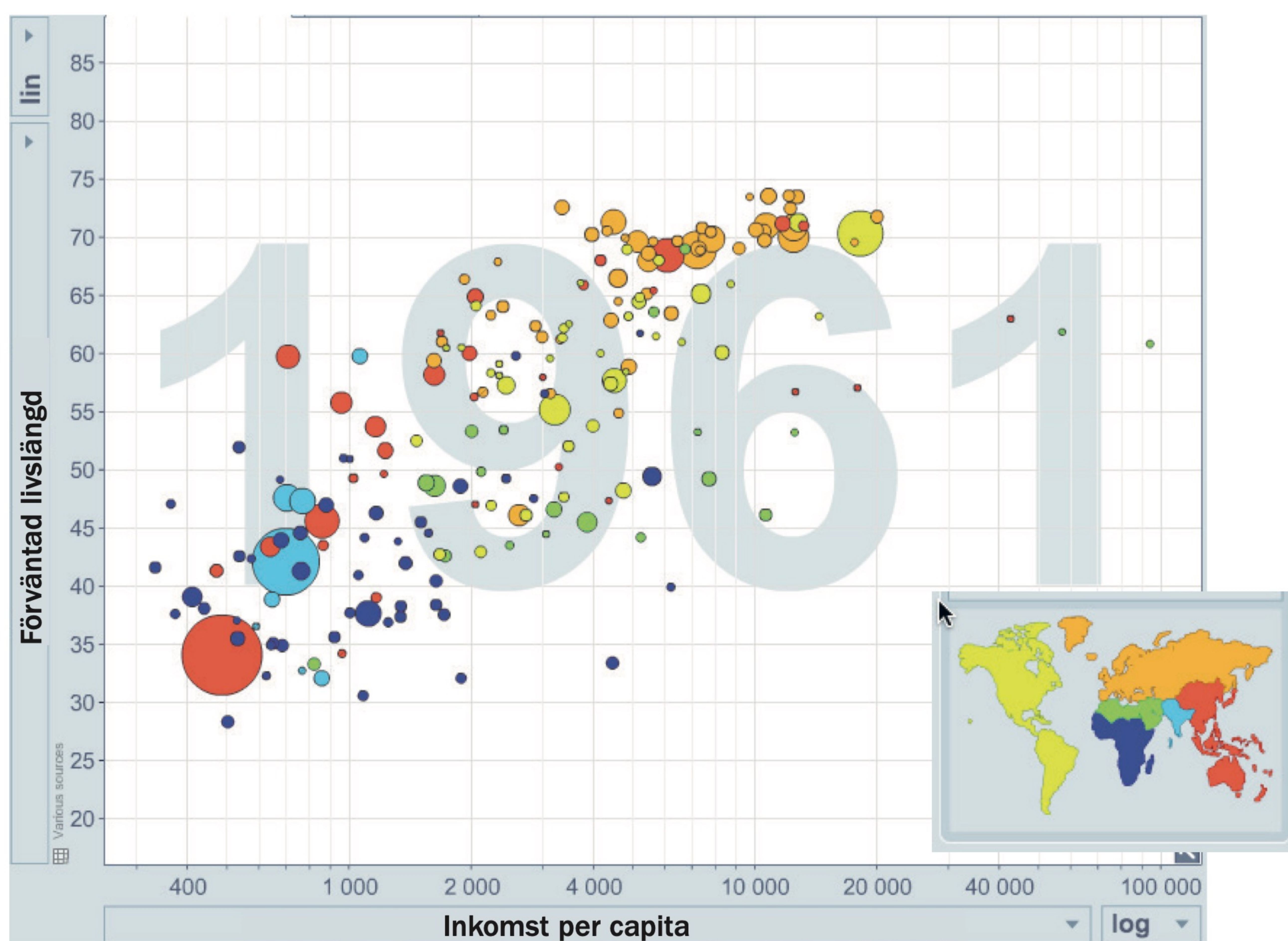
☐

Bristen på demokrati och frihet i många afrikanska länder bidrar positivt till ländernas utveckling.

☐

Inbördeskrig och lokala konflikter har i årtionden hindrat utvecklingen i de fattigaste länderna i Afrika.

Bilderna på sidan 10 visar statistik från Gapminder, skapad av Hans Rosling, professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet i Stockholm.

Diagrammen från Gapminder visar läget i världen med 50 års mellanrum, 1961 och 2011. Färgerna anger världsdel och storleken folkmängd i ett land. Ju längre uppåt i diagrammet ett land befinner sig desto högre förväntad livslängd har befolkningen.

Ju längre åt höger desto högre inkomst har landets befolkning.

Läget i världen är bättre än vad många tror trots svält, fattigdom och andra svårigheter.

Som du kan se av statistiken har de senaste 50 åren inneburit stora förbättringar i hela världen, men framför allt för länder i Asien och Sydamerika.

Resonera om vilka orsaker det kan finnas till att läget i världen har blivit så mycket bättre.

Om du vill kan du använda dig av följande eller andra begrepp:

utbildning

ekonomi

demokrati

sjukvård

Försök att:

- ge och förklara olika orsaker
- förtydliga med exempel

Uppgiften fortsätter

Lined area for writing.

--	--	--

I diktaturer är ofta media som internet, radio, TV och tidningar kontrollerat av dem som har makten. Även medborgarnas yttrandefrihet kan vara begränsad.

Är följande påståenden sanna eller falska?

Sätt kryss i rätt ruta! Det finns både sanna och falska påståenden. Om du skriver alla som sanna eller alla som falska så bedöms uppgiften som ogiltig.

☐

Sant

☐

Falskt

I diktaturer kontrolleras media för att makthavarna vill styra vad folket ska få reda på om världen.

☐

Sant

☐

Falskt

Enligt Förenta Nationerna är det en mänsklig rättighet att ha åsiktsfrihet och yttrandefrihet.

☐

Sant

☐

Falskt

Att styra media innebär bland annat att staten censurerar vad som får sägas, talas eller skrivas om.

☐

Sant

☐

Falskt

Fri press, radio och TV är viktiga delar av ett fritt och demokratiskt samhälle.

☐

Sant

☐

Falskt

I Sverige har vi inga begränsningar för vad folk får se för filmer eller läsa för böcker eller tidningar.

☐

Sant

☐

Falskt

Varje år mördas journalister någonstans i världen för att de skrivit regeringskritiska artiklar.

☐

Sant

☐

Falskt

I en demokrati får alla uttrycka vilka åsikter som helst.

☐

Sant

☐

Falskt

I de flesta demokratier kontrolleras media av makthavarna lika mycket som i diktaturer.

☐

Sant

☐

Falskt

Det stora informationsflödet på internet gör att man även i demokratier börjat få en debatt om censur och begränsningar av yttrandefriheten på nätet.

Småköpings kommun har vuxit under de sista 10 åren. Det är naturligtvis bra för kommunen, men i och med den stora befolkningsökningen så har nya problem uppstått. Ett väldigt stort problem är att parkeringsplatsen i centrum alltid är överfull.

Vad kan Småköping göra för att undvika den trängsel som uppstått på parkeringsplatsen?

Bildkälla: Wikimedia commons, public domain

Nedan finns två förslag till lösningar på problemet.

Resonera kort om hur dessa alternativ skulle kunna påverka människor att välja andra färdssätt än bilen.

Förslag 1

Införa parkeringsavgift på parkeringsplatsen.

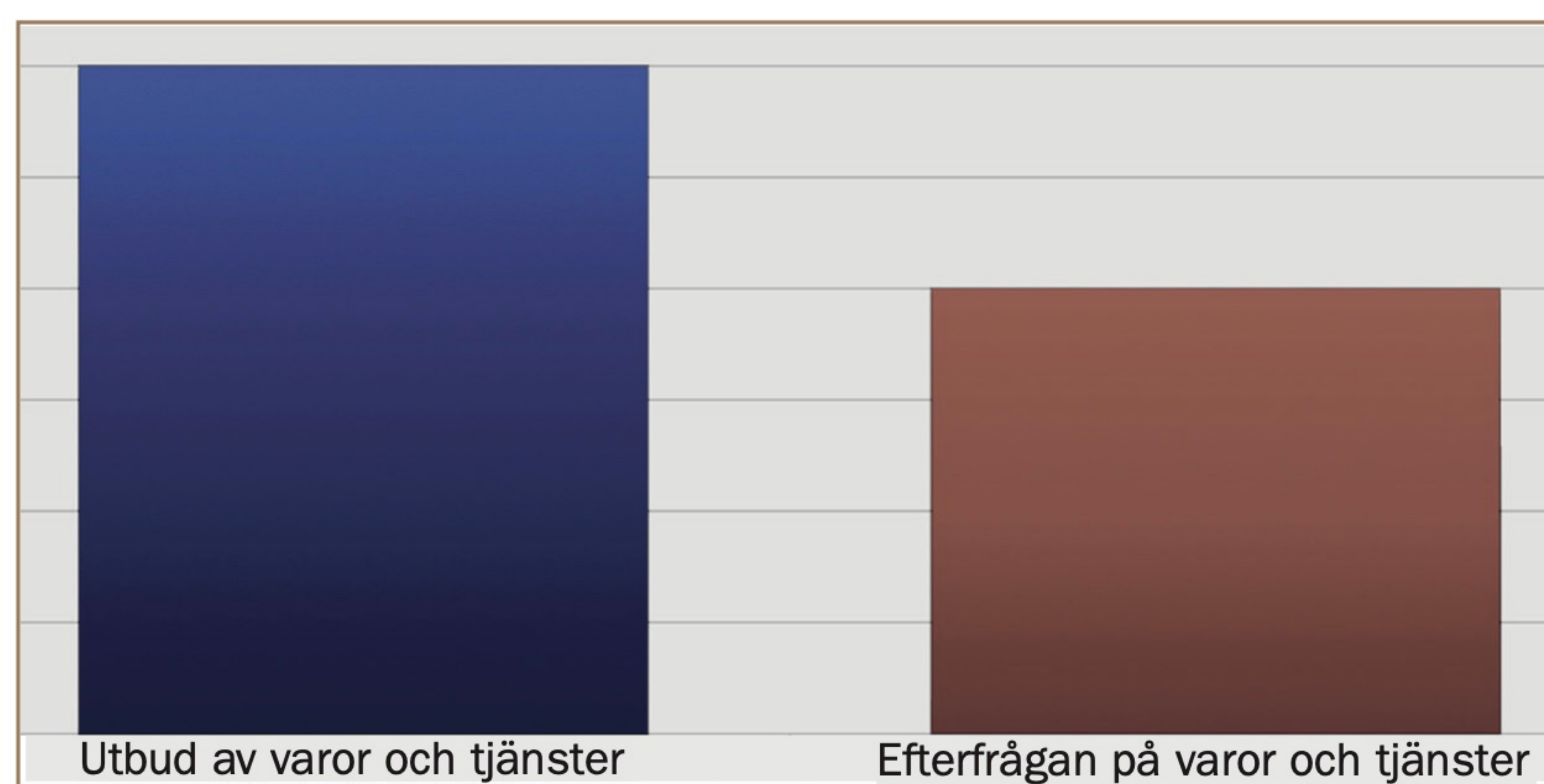
Förslag 2

Kommunen väljer att bygga cykelbanor som leder in till centrum.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins or other markings visible.

Diagrammet ovan visar förhållandet mellan utbud och efterfrågan, i ett påhittat ekonomiskt läge, för ett land.

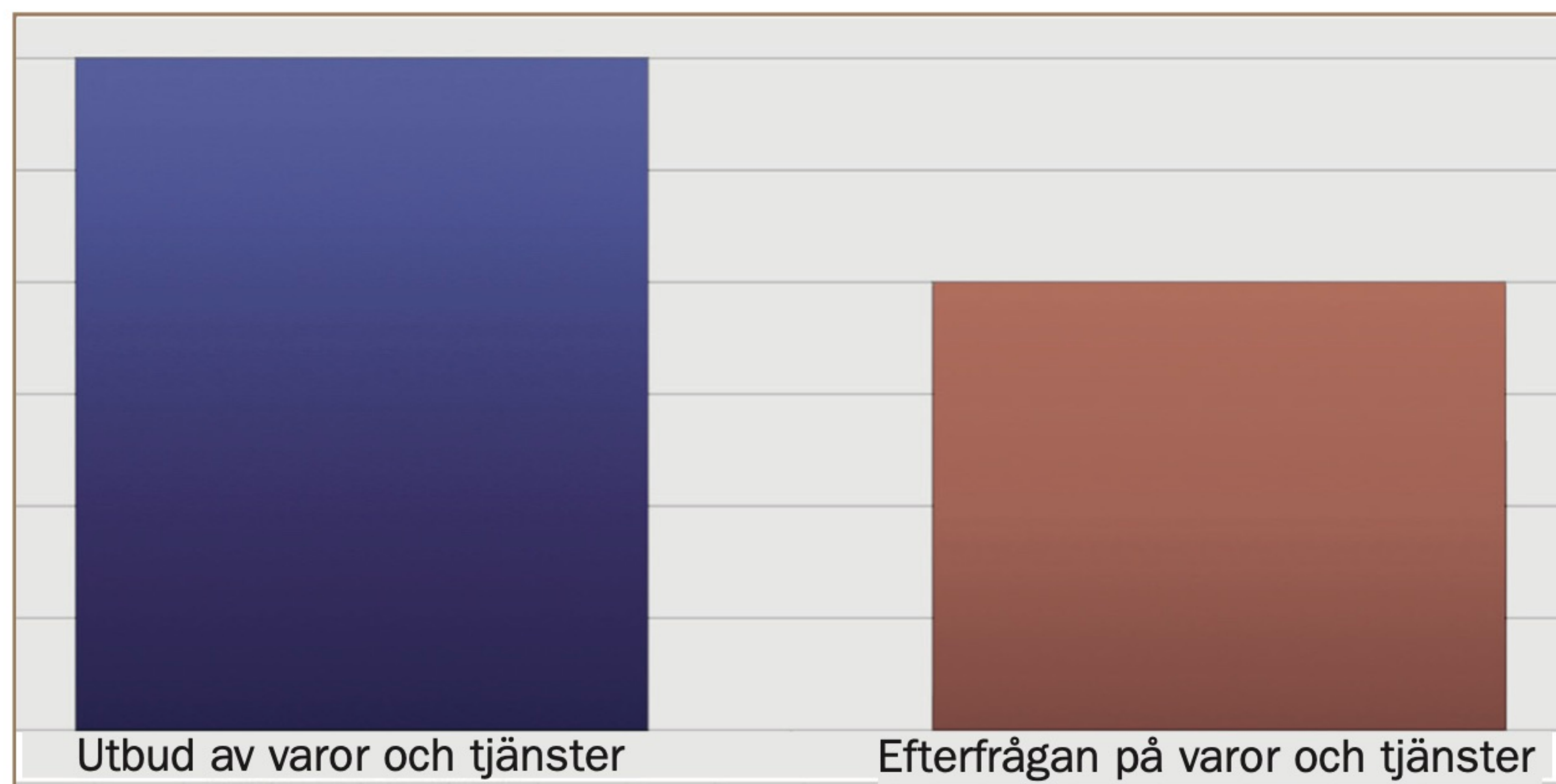
Vad kan hända i en situation där utbudet är större än efterfrågan?

Sätt kryss för de påståenden som stämmer.

Det finns **fyra** korrekta alternativ. Om du sätter ut fler än fyra kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- ☐ Det blir hög inflation.
- ☐ Det finns risk för att företag kommer säga upp personal.
- ☐ Varor blir billigare.
- ☐ Exporten blir extra viktig.
- ☐ Företagen behöver anställa arbetskraft.
- ☐ Det blir höga löneökningar.
- ☐ Det kan bli lågkonjunktur.
- ☐ Riksbanken behöver höja räntan.
- ☐ Arbetslösheten minskar.

I det ekonomiska läge som råder enligt diagrammet så måste regeringen göra något.

Vilka politiska förslag skulle en regering **troligen** kunna ge?

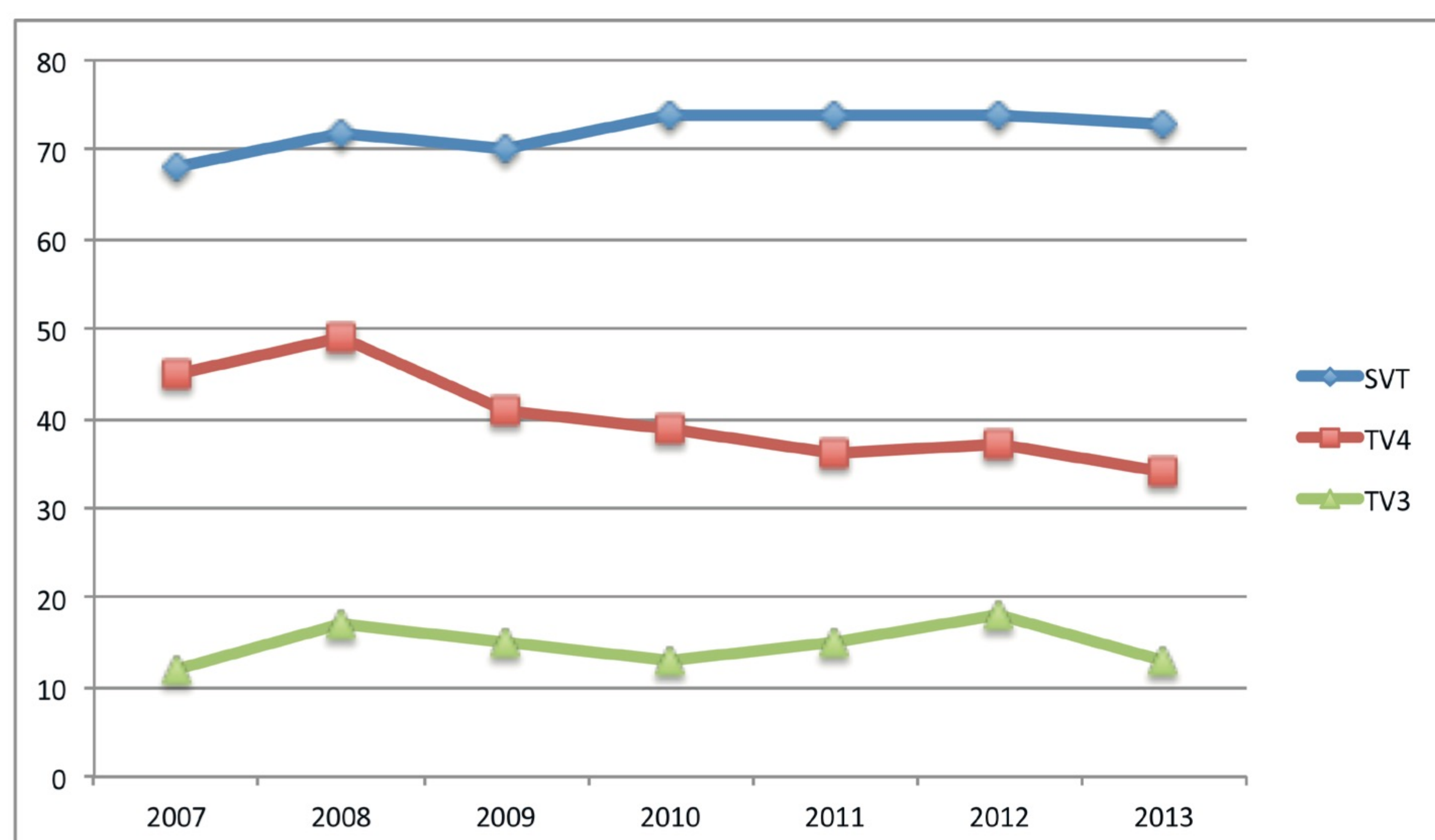
Sätt kryss för de påståenden som stämmer.

Det finns **fyra** korrekta svar. Om du sätter ut fler än fyra kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- ☐ Extra satsningar på utbildning.
- ☐ Höjd skatt på bensin och el.
- ☐ Höjda bidrag till barnfamiljer.
- ☐ Sänkt inkomstskatt.
- ☐ Höjd moms.
- ☐ Minskat statligt stöd till kommunerna.
- ☐ Skattehöjningar för företagen.
- ☐ Satsningar på infrastruktur, som vägar och järnvägar.
- ☐ Minska utrymmet för offentlig sektor att höja de anställdas löner.

B13 Förtroende för olika TV-kanaler

Källa: Medieakademien, Göteborgs universitet och TNS/Sifo AB

Förkortningar: SVT=Sveriges television

Diagrammet visar svaret på frågan ”Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och verksamheter sköter sitt arbete?” under perioden 1998-2013.

Jämför SVT, TV4 och TV3.

Resonera om vilka förklaringar det kan finnas till att SVT har högre trovärdighet än de andra TV-kanalerna i undersökningen! Tänk på att motivera dina förklaringar.

Försök att:
- ge flera förklaringar
- ge exempel som förtydligar

This image shows a full page of white paper with horizontal brown ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. At the bottom right corner, there is a small portion of a logo or text that is partially cut off, showing the letters "Allgot se".

B14 Att välja program på gymnasiet

--	--	--

Elever som nu går i årskurs 9 har under vintern valt vilket gymnasieprogram de vill gå på i gymnasiet.

Resonera om vad som kan påverka valet av gymnasieprogram och skola.

Om du vill kan du använda dig av följande eller andra begrepp:

intressen

kamrater

föräldrar

kön

förebilder

arbetsmarknad

Försök att:

- ge flera olika exempel
- beskriva hur dessa exempel påverkar valet

--	--	--

The line graph illustrates the trend of the population aged 65 and over in the United Kingdom from 1990 to 2010. The Y-axis represents the percentage of the population, ranging from 0 to 70 in increments of 10. The X-axis represents the year, with major ticks at 1990, 2000, and 2010. The data shows a fluctuating but overall downward trend, starting at 51% in 1990, peaking at 60% in 1995, and ending at 39% in 2010.

Year	Percentage of population aged 65 and over
1990	51
1991	54
1992	51
1993	54
1994	51
1995	60
1996	50
1997	49
1998	49
1999	39
2000	39
2001	38
2002	38
2003	36
2004	37
2005	34
2006	36
2007	38
2008	38
2009	40
2010	39

Försök att:

- ge flera olika exempel
- beskriva hur dessa exempel påverkat brottsligheten

Del av kunskapskrav	Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Delkunskapskrav 1: Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett *fungerande sätt.	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A2 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A2 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B12 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 1	Antal visade belägg för nivå E Max: 16 Eleven:	Antal visade belägg för nivå C Max: 16 Eleven:	Antal visade belägg för nivå A Max: 9 Eleven:
Del av kunskapskrav	Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Delkunskapskrav 2: Eleven kan föra * resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då * samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 2	Antal visade belägg för nivå E Max: 7 Eleven:	Antal visade belägg för nivå C Max: 7 Eleven:	Antal visade belägg för nivå A Max: 6 Eleven:
Del av kunskapskrav	Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Delkunskapskrav 6: Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.	Delprov A Uppgift A12 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐	Delprov A Uppgift A12 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐	Delprov A Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 6	Antal visade belägg för nivå E Max: 7 Eleven:	Antal visade belägg för nivå C Max: 7 Eleven:	Antal visade belägg för nivå A Max: 4 Eleven:
Summering	Visade belägg för nivå E	Visade belägg för nivå C	Visade belägg för nivå A
	Summa visade belägg för nivå E Max: 30 Eleven:	Summa visade belägg för nivå C Max: 30 Eleven:	Summa visade belägg för nivå A Max: 19 Eleven:
Summa visade belägg för nivå C+A		Tot ant belägg: 79 Eleven:	
Finns visade belägg för nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		Finns visade belägg för nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	
Elevers erhållna provbetyg:			

Formulär för resultatrapportering ämnesprov samhällskunskap år 9 2014

Elevers namn: _____ Skola: _____ Klass/grupp: _____

Kommun: _____ Flicka: ☐ Pojke: ☐

Födelsedatum (ååmmdd) _____

Läser enligt kursplanen för SvA: ☐

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGI

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på
Allgot.se – eller välj bland alla *tiotusentals*
färdiga dokument som andra lärare skapat.

© Skolverket